

УДК 378.014.018(4-672ЄС:477)

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vpe.2023.38.11865>

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Галина П'ятакова

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Туган-Барановського, 7, Львів, Україна, UA-79005
halyna.pyatakova@lnu.edu.ua*

Визначено, що становлення педагогічної освіти на сучасному етапі відбувається під впливом євроінтеграційного процесу. Виконання завдань Болонської реформи привело до становлення довгострокових тенденцій як результату реформування педагогічної освіти: введення двох циклів навчання – бакалавр та магістр; впровадження кредитно-модульної системи, в основі якої – Європейська система трансферу кредитів (ECTS); сприяння європейській співпраці щодо забезпечення якості освіти; активізація мобільності студентів, викладачів, науковців, адміністраторів; забезпечення працевлаштування випускників, а також їхньої привабливості та конкурентоспроможності.

Акцентуємо на формуванні тенденцій як викликів XXI ст. соціальним та економічним потребам розвитку України. З-поміж них виокремлюємо такі: реформування системи педагогічної освіти в межах вищої; модернізацію освітнього процесу, що привела до змін форм, методів, засобів, прийомів передавання знань; впровадження європейських освітніх стандартів у навчальний процес ЗВО України; впровадження дистанційної форми навчання у процес підготовки педагогів у зв'язку з пандемією *COVID-19*.

Розглянуто особливості розвитку тенденції міжнародної співпраці, яка є актуальною у період залучення вітчизняної вищої освіти до європейського освітнього простору на прикладі Львівського національного університету імені Івана Франка. На сучасному етапі розвитку вищої освіти простежуємо за активною участю бакалаврів та магістрів у освітніх програмах «Еразмус Мундус», «Еразмус+», «Еразмус+ KA107», DAAD, короткострокових програмах академічної мобільності. Навчання та проходження практик студентів в університетах Польщі, Німеччини, Чехії, залучення викладачів до виконання досліджень в університетах Америки, Великої Британії, Іспанії, Туреччині, Польщі та інших країнах сприяють формуванню тенденції розвитку міжнародної співпраці та активізації мобільності.

Ключові слова: тенденції в освіті, педагогічна освіта, Болонський процес, міжнародна співпраця, академічна мобільність, реформування освіти, модернізація, глобалізація.

Постановка проблеми. Головним маркером розвитку педагогічної освіти України є процес євроінтеграції. На сучасному етапі відбувається розвиток педагогічної освіти та становлення її системи під впливом як світових, так і європейських національних традицій. На розвиток вітчизняної педагогічної освіти впливає стандартизація, модернізація, інноваційні процеси в європейській освіті. Становлення Нової української школи потребує компетентних педагогів, здатних відповідати вимогам демократичного суспільства, організувати свою діяльність на гуманістичних засадах, притаманних європейській школі. Вітчизняна педагогічна освіта у своєму становленні під впливом євроінтеграційного процесу формує тенденції, які наближують її до найкращих трендів європейської освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню особливостей модернізації педагогічної освіти в країнах ЄС присвятили свої розвідки О. Антоненко, Є. Боркач, К. Годлевська, Л. Годунко, С. Деркач, Т. Кристопчук, І. Козубовська, М. Леврінц, Т. Ключкович, Ю. Павлович, М. Поп'юк, Н. Шумейко та ін.

У працях таких науковців, як В. Безугла, Ю. Бойчук, Н. Дем'яненко, І. Єрмаков, В. Лозовий, О. Пометун, В. Поліщук, Л. Романишина, В. Сенашенко, Н. Скотна, С. Черкашин, С. Шмалей, Ю. Яценко та інших, розкрито вплив глобалізаційних процесів на освіту та формування професійних компетентностей педагога. Впровадження технологічного підходу в педагогічну освіту та професійну діяльність майбутніх учителів дослідили І. Дичківська, О. Дубасенюк, О. Дуплійчук, Т. Кашманова, І. Костікова, Н. Ничкало, А. Нісімчук, О. Олексюк, О. Падалка, Ю. Пелех, О. Пехота, О. Пісоцька, К. Поселецька, Л. Пироженко, П. Пузирьова, Т. Равчина, Ю. Романенко, О. Савченко, С. Сисоєва, І. Смолюк, К. Ходаковська, С. Шмалей, О. Шпак, О. Янкович та ін. Особливостям підготовки вчителів у країнах Європейського Союзу присвятили компаративні дослідження Ю. Клименко, **Ю. Короткова**, Т. Кристопчук, Н. Мукан, О. Локшина, Н. Лавриченко, О. Огієнко, О. Першукова, Г. Поберезька, Л. Пуховська, І. П'яковська, М. Тадеєва, Т. Толкова та ін.

Мета статті – узагальнення головних тенденцій розвитку вітчизняної педагогічної освіти в контексті сучасних змін.

Виклад основного матеріалу. У педагогічній літературі країн ЄС тенденції в освіті розглядають як сучасні тренди. З'явилася необхідність досліджувати, вести пошук закономірностей, які виникають у часи активного перетворення суспільства. Ці закономірності зазвичай називають трендами. Тренд–тенденцію ототожнюють зі зміною способу мислення чи дії окремих осіб або цілих громад. Отже, відбувається якісна зміна між тим, що було, і тим, що буде. Така зміна впливає на певну частину населення, перетворює її

нинішній погляд на реальність. Уважаємо, що з тенденціями в освіті як освітніми трендами, якісними змінами напрямів розвитку освіти безпосередньо пов'язані тенденції педагогічної освіти. Визначатимемо їх як загальні, а також як провідні тенденції. Впродовж усіх етапів розвитку вищої освіти країн ЄС та України сформувалися *загальні тенденції*. Їхній прояв пов'язаний з розвитком єдиного європейського освітнього процесу. На підставі аналізу правових документів розвитку вищої освіти країн ЄС, вітчизняної вищої школи виокремили спільні *загальні тенденції*, як-от:

- гармонізація структури й узгодження усіх складових системи вищої освіти відповідно до Постанов ЄС, Болонської реформи та Законів Про освіту, Положень тощо;
- уведення ступеневої освіти, розробка та введення нових Стандартів і програм підготовки вчителів;
- зорієнтованість діяльності вищих навчальних закладів на задоволення потреб ринку праці і вимог сучасного суспільства європейських країн.

До *провідних тенденцій* належать тенденції, які є визначальними на певному етапі розвитку педагогічної освіти та характеризуються стабільністю й стійкістю впродовж цього етапу, але немає на наступних історичних етапах. Відповідно до кожного етапу розвитку педагогічної освіти провідні тенденції можуть бути як спільними, так і відмінними. Аналіз нормативно-правових баз, довгострокових планів розвитку університетів країн ЄС та вітчизняних, Стандартів, освітніх програм підготовки бакалаврів та магістрів, а також *методів, засобів, організаційних форм навчання* дав можливість виокремити провідні тенденції педагогічної освіти. Всі освітні тенденції залежно від терміну їхньої дії можна розподілити на коротко- та довгострокові. Реалізація таких тенденцій простежується у положеннях ЄС, законах Про освіту, Положеннях, Стратегіях розвитку університетів, Стандартах підготовки вчителя тощо.

Провідні освітні тенденції також можна класифікувати відповідно до напрямку їхньої дії. У такому випадку варто виокремити тенденції розвитку педагогічної освіти, пов'язані зі змінами під впливом Положень, документів Європейського Союзу та Болонської реформи [3, с. 312–320].

Нам близька думка науковців про необхідність глибокого осмислення стану вітчизняної системи освіти, зіставлення її з європейськими критеріями і стандартами, визначення «можливості її вдосконалення на новому етапі» перш ніж перебудувати освіту під вимоги Болонської реформи. Освіта повинна мати гармонійний взаємозв'язок з економічною, соціальною, культурною, політичною сферами суспільства [4, с. 6–12].

Виконання завдань Болонського процесу впродовж десятиліття сформували тенденції розвитку вітчизняної педагогічної освіти. Наприклад,

було введено два цикли навчання – бакалавр та магістр. Після опанування першого циклу (чотири роки) студент одержував ступінь бакалавра. Ступінь магістра отримували після навчання один рік, рік і чотири місяці, два роки. У вітчизняній освіті був уведений ще ступінь спеціаліста, отримати який можна було після закінчення навчання 1–2 роки. З реалізацією закону Про освіту (2017) в українських ЗВО починають готувати молодшого бакалавра замість молодшого спеціаліста, що відповідає п'ятому рівню Національної рамки кваліфікацій, отже, новим вимогам підготовки випускників закладів фахової передвищої освіти.

Ще однією тенденцією розвитку педагогічної освіти є *впровадження кредитно-модульної системи*. За основу єдиної системи обліку трудомісткості навчальної роботи у кредитах було вирішено взяти ECTS – Європейську систему трансферу кредитів (the European Credit Transfer System). Відбулися кардинальні зміни парадигми європейської вищої освіти: перехід від формату «teaching» (навчаємо) до формату «learning» (вчимося). Так само й у вітчизняній освіті починає реалізуватися концепція «навчання впродовж усього життя».

Для розвитку педагогічної освіти важливою є тенденція *сприяння європейській співпраці щодо забезпечення якості освіти*. Розробляли порівняльні критерії, методології, які сприяли оцінюванню якості освіти, знань, умінь та навичок, що їх набули випускники. Було створено незалежні від національних урядів країн ЄС та міжнародних організацій акредитаційні агентства та встановлено стандарти транснаціональної освіти. Одночасно основну відповідальність за забезпечення якості освіти було покладено на вищий навчальний заклад, що відповідало принципу автономії.

Виконання завдань Болонської реформи та ЄС передбачало формування тенденції *активізація мобільності студентів, викладачів, науковців, адміністраторів*, що привело до суттєвого розвитку програм академічної мобільності студентів, викладачів, науковців у європейському регіоні. За завданням ЄС університети країн-учасниць повинні були збільшити до 2020 р. участь у програмах академічної мобільності до 20 %.

У процесі виконання завдання Болонської реформи щодо підготовки випускників, які займуть своє місце на ринку праці, сформувалися тенденції *забезпечення працевлаштування випускників, а також їхньої привабливості та конкурентоспроможності*. Цьому сприяло залучення студентів з інших регіонів на навчання у престижні університети країн ЄС.

На сучасному етапі розвитку педагогічної освіти виокремимо ще тенденції, які сформувалися як *виклики XXI ст. соціальним та економічним потребам розвитку України*, що вплинуло на зміну вектору розвитку особистості та її потреб. Реформування системи педагогічної освіти в межах вищої вимагає докорінної зміни форм, методів, засобів, прийомів

передавання знань, суттєвої модернізації освітнього процесу. Освітній процес повинен відповідати запитам особистості, що навчається, в контексті соціальних і економічних потреб розвитку країни для збереження її культурних традицій, рівноправності національних культур. Відповідно, утверджується нова парадигма, здатна сформувати життєздатну, духовно-моральну, необхідну суспільству особистість, якій притаманні конструктивна співпраця, саморозвиток, самовдосконалення, життєве та професійне самовизначення, мобільність, динамізм, відповідальність за те, що відбувається у світі [7, с. 234].

Програма модернізації системи освіти в Україні є ще в Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття») (1993), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. (2013), в таких державотворчих документах, як-от: Закони України: «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), «Про повну загальну середню освіту» (2020). Отже, з-поміж пріоритетних напрямів державної освітньої політики було визначено інтеграцію вітчизняної освіти до європейського та світового освітнього просторів. Критерії підготовки фахівців у ЗВО визначено в «Концептуальних засадах розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в Європейський освітній простір» (2004), що відповідало завданням Болонського процесу. Впровадження компетентнісного підходу в оновлений зміст освіти з орієнтуванням на формування у майбутніх педагогів ключових компетентностей також відповідало модернізації системи вищої освіти в Україні.

Отже, сформовано тенденцію *модернізації педагогічної освіти* як довгострокову. У вітчизняній педагогічній науці з'являються ґрунтовні порівняльні дослідження українських компаративістів, як-от: Т. Кристопчук, Н. Муқан, О. Локшиної, Н. Лавриченко, О. Огієнко, О. Першукової, Г. Поберезької, Л. Пуховської, І. П'янківської, С. Сисоєвої. Завдяки відкриттю доступу до ресурсів, які довгий час були фізично недоступні, використанню електронних ресурсних баз, об'єднаних у глобальні мережі, розвитку міжнародних зв'язків із зарубіжними науковими центрами, українська методологія набуває нових підходів. Так, відбувається осмислення освітніх явищ з урахуванням західного принципу дослідження освіти у цивілізаційному контексті. Виникає можливість та необхідність прилучення до зарубіжних досягнень у освітній сфері, вивчення позитивного досвіду та імплементації його у вітчизняну освіту для прискорення розвитку педагогічної науки, покращання підготовки й перепідготовки фахівців.

Простежуємо за формуванням у процесі євроінтеграції тенденції *впровадження європейських освітніх стандартів у навчально-виховний процес ЗВО України*. В європейських закладах вищої освіти, як і в університетах України, чітко визначено форми організації освітнього

процесу, вимоги до підготовки відповідного навчально-методичного забезпечення та умови обрання студентами навчальних дисциплін. Організацію освітнього процесу у вітчизняних університетах проводять відповідно до чинного законодавства, Статуту Університету, стандартів освітньої діяльності та стандартів вищої освіти. Університет розробляє освітні (освітньо-професійні, освітньо-наукові) програми підготовки; перелік спеціалізацій за спеціальностями; навчальні плани відповідно до стандартів освітньої діяльності та стандартів вищої освіти. На підставі освітніх програм, на весь період реалізації освітньої програми, розробляють навчальні плани, у яких визначено перелік навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу та форми поточного та підсумкового контролю. Навчальний план уміщує нормативні та вибіркові дисципліни. Нормативна частина є гарантованим мінімумом відповідного рівня підготовки майбутнього педагога. Обсяг нормативних дисциплін відповідає стандарту вищої освіти в освітньо-професійній програмі. Вибіркову частину змісту освіти становлять вибіркові навчальні дисципліни та дисципліни вільного вибору студентів. Для поглиблення загально-освітньої, фундаментальної фахової підготовки (теоретичної та практичної) майбутнього педагога впроваджують навчальні курси, вибір яких для студентів організовує деканат. Дисципліни вільного вибору надають змогу студентові забезпечити свої освітні та культурні потреби, розширити свої інтереси відповідно до майбутньої діяльності. Студенти мають право, у межах певної освітньої програми та навчального плану, обирати дисципліни в обсязі, що становить не менш як 25 % кредитів ЄКТС [2, с. 6, 7].

У європейських університетах за ступенем обов'язковості й послідовності засвоєння змісту освітньої програми навчальні дисципліни у робочому плані розподілили на дисципліни, які пропонують для обов'язкового і виключно послідовного вивчення; для обов'язкового, але не послідовного вивчення; для вивчення на вибір студента [3, с. 447–456].

У вітчизняних університетах традиційними формами організації освітнього процесу в університетах як вітчизняних, так і європейських залишаються лекції, семінарські, практичні заняття, педагогічні практики. Викликом на пандемію COVID-19 вважаємо активізацію формування тенденції впровадження дистанційної форми навчання у процес підготовки педагогів. Можемо стверджувати, що за три останні роки поширеними в освітньому процесі є лекції на платформах Teams, ZOOM, Google. Мережа WWW, яка має весь необхідний потенціал для побудови новітніх освітніх середовищ, забезпечує сучасні вимоги щодо надання освіти та розвитку педагогічної освіти. Обов'язковим дидактичним інструментарієм на заняттях є використання комп'ютерів, упровадження служб Інтернету (всесвітнього

павутиння WWW, електронної пошти e-mail), проведення конференцій, вебінарів, чатів, консультацій у режимі on-line.

Акцентуємо увагу також на процесах глобалізації, які спільно з євроінтеграційними впливають на становлення вітчизняної педагогічної освіти та формують нові освітні тенденції. Залучення майбутніх педагогів до програм академічної мобільності, «надання можливості навчання та здобуття освіти в різних державах світу за допомогою розширення потенційного вибору навчальних дисциплін і професорів, що забезпечують їх доведення до учнів», засвідчує, що вища освіта розвивається в умовах глобалізації [6, с. 75]. Участь студентів у програмах мобільності вважають об'єктивним безпосереднім критерієм якості вищої освіти. За кількістю іноземних студентів Україна входила у першу десятку країн світу, демонструючи показники, дуже близькі до зіставних за кількістю населення європейських країн-членів. Так, за статистичними даними 2013 р. в українських вищах навчалось близько 65 тис. іноземних студентів, що є високим показником порівняно з розвиненими країнами світу. До прикладу, в Іспанії, яку в минулому вважали найпотужнішою колоніальною імперією та культурною метрополією для багатьох мешканців країн Південної і Центральної Америки, водночас навчалось понад 62 тис. іноземців [1]. Безумовно, рік повномасштабної війни з російським агресором вплинув на розвиток *тенденції академічної мобільності*.

На першочерговість міжнародної співпраці з провідними університетами світу у важких воєнних умовах сьогодення засвідчує Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 рр., завданням якої є інтегрування у європейський освітній та дослідницький простори. Очікуваним результатом виконання завдань Стратегії є створення сучасної ефективної системи вищої освіти, яка зможе задовольнити потреби громадян, економіки та суспільства, матиме гідну репутацію та стане конкурентоспроможною на внутрішньому та світовому ринку освітніх послуг [5].

Тенденція міжнародної співпраці актуальна у період залучення вітчизняної вищої освіти до європейського освітнього простору. Сьогодні ми більше спостерігаємо за участю наших бакалаврів та магістрів у академічних програмах, розроблених у престижних світових та європейських університетах, ніж можемо приймати іноземних студентів в українських вищах. Наприклад, студенти Львівського університету здебільшого обирають університети Польщі, Німеччини, Чехії, Туреччини, викладачі отримують гранти та виконують дослідження в університетах Америки, Великої Британії, Іспанії, Туреччини, Польщі та інших країнах. *З-поміж студентів нашого університету популярними є програми «Еразмус Мундус», «Еразмус+», «Еразмус+ KA107», які є короткостроковими програмами*

мобільності за обміном на навчання. Бакалаври, магістри, аспіранти, докторанти мають змогу навчатися, проходити практику, виконувати наукове дослідження впродовж трьох–дванадцяти місяців в університетах за кордоном. У часи війни за підтримки польського фонду для студентів ЛНУ ім. Івана Франка почала діяти Програма «Leopolis for Future», для студентів та аспірантів було виділено стипендії в рамках проєкту «Навчальний міст Хемніц–Львів» (Технічний університет, м. Хемніц, Німеччина), діє програма академічної мобільності у Стамбульському університеті Айдин.

Висновки. Головними тенденціями розвитку вітчизняної педагогічної освіти в умовах євроінтеграції вважаємо такі, що сформувалися під впливом Болонського процесу та є провідними й сьогодні, оскільки призвели до активного реформування вищої освіти. Важливими, на нашу думку, показниками становлення педагогічної освіти є й тенденції, які сформувалися як виклики XXI ст. соціальним та економічним потребам розвитку України. Становлення педагогічної освіти відбувається під впливом глобалізаційних процесів, що наближує вітчизняну освіту до найкращих традицій європейської вищої школи, а також сприяє пошуку індивідуальних шляхів розвитку та формуванню національних освітніх тенденцій.

1. Глобальні тенденції і проблеми розвитку освіти: наслідки для України. Аналітична записка. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/globalni-tendencii-i-problemi-rozvitku-osviti-naslidki-dlya> (дата звернення: 20.02.2023).

2. Положення про організацію освітнього процесу у Львівському національному університеті імені Івана Франка. URL: <https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/06/S22C-6e18062115060-1.pdf> (дата звернення: 12.02.2023).

3. П'ятакова Г. П. Тенденції дидактичної підготовки магістрів-філологів в університетах країн Вишеградської групи: монографія. Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. 496 с.

4. Савельєв В. П. Вища освіта України у проблемній ситуації XXI ст.: соціологічний аналіз. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Соціологія. Психологія. Педагогіка». Вища освіта України. Дод. 4. Т. II (14). 2009. С. 6–12.

5. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/opublikovano-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-v-ukrayini-na-2022-2032-roki> (дата звернення: 12.02.2023).

6. Ходаковська К., Пузирьова П. Проблеми та перспективи вищої освіти в умовах глобалізації. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/16920/1/PIONBUG_2020_P174-177.pdf (дата звернення: 10.02.2023).

7. Шмалей С. В. Теоретико-методологічні орієнтири педагогічної освіти у постіндустріальну епоху: зб. наук. праць «Педагогічні науки», 2010. С. 233–237.

References

1. Globalni tendencii i problemy rozvytku osvity: naslidku dlya Ukrainy. Analitychna zapyska. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/globalni-tendencii-i-problemi-rozvitku-osviti-naslidki-dlya> (data zvernennya: 20.02.2023).

2. Polozhennia pro organizaciyu osvitnioho procesu u Lvivskomu nacionalnomu universyteti imeni Ivana Franka. URL: <https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/06/S22C-6e18062115060-1.pdf> (дата звернення: 12.02.2023).

3. Piatakova, H. (2020). *Tendencii dydactychnoi pidgotovku magistriv-filologiv v universitetah krain Vushegradskoi grupy*. [Tendencies of the didactic preparation of the Masters of Philology on the Visegrad group universities]: monography Lviv: Ivan Franko national university [in Ukrainian].

4. Saveliev, V. (2009). Vushcha osvita Ukrainy u problemnii sytuacii XXI st.: sociologichniy analiz. [Higher education of Ukraine in the problematic situation of the 21st century: sociological analysis]. *Visnyk Kyivskogo nacionalnogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seria «Sociologia. Psichologia. Pedagogika»*. Vusha osvita Ukrainu. Dod. 4, II (14), 6–12 [in Ukrainian].

5. Strategia rozvytku vyshchoi osvity v Ukiraini na 2022–2032 roky. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/opublikovano-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-v-ukrayini-na-2022-2032-roki> (data zvernennya: 12.02.2023).

6. Hodakovska, K., Puzyryova, P. (2010). *Problemy ta perspektyvy vyshoi osvity v umovakh globalizacii*. [Problems and prospects of higher education in the conditions of globalization]. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/16920/1/PIONBUG_2020_P174-177.pdf [in Ukrainian] (data zvernennya: 10.02.2023).

7. Shmalei, S. (2010). Teoretyko-metodologichni orientyry pedagogichnoi osvity y postindustrialnu epokhu. [Theoretical and methodological orientations of pedagogical education in the post-industrial era]: zb. naukovykh prac «Pedagogichni nauky», 233–237 [in Ukrainian].

Стаття: надійшла до редколегії 17.04.2023

доопрацьована 09.05.2023

прийнята до друку 12.05.2023

**MODERN TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF TEACHER EDUCATION
IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION****Halyna Piatakova**

*Ivan Franko National University of Lviv,
Tuhan-Baranovskoho Str., 7, Lviv, Ukraine, UA-79005
halyna.pyatakova@lnu.edu.ua*

It was determined that at the current stage the formation of pedagogical education is under the influence of the European integration process. It was noted that the fulfillment of the tasks of the Bologna reform led to the formation of long-term trends as a result of the reform of pedagogical education: the introduction of two cycles of study – Bachelor's and Master's; implementation of the credit-module system, based on the European Credit Transfer System (ECTS); promotion of European cooperation in ensuring the quality of education; activation of mobility of students, teachers, scientists, administrators; ensuring employment of graduates, as well as attractiveness and competitiveness.

We emphasize the formation of trends as challenges of the XXI century. social and economic needs of the development of Ukraine. Among them, we single out: reforming the system of pedagogical education within higher education; modernization of the educational process, which led to changes in forms, methods, means, methods of knowledge transfer; introduction of European educational standards into the educational process of higher education institutions of Ukraine; introduction of distance education in the process of teacher training in connection with the COVID-19 pandemic.

The peculiarities of the development of the trend of international cooperation, which is relevant in the period of the involvement of domestic higher education in the European educational space, are considered, using the example of the Ivan Franko National University of Lviv. At the current stage of the development of higher education, we observe the active participation of bachelors and masters in the educational programs «Erasmus Mundus», «Erasmus+», «Erasmus+ KA107», DAAD, short-term academic mobility programs. Training and internships for students at universities in Poland, Germany, the Czech Republic, involvement of teachers in conducting research at universities in the USA, the UK, Spain, Turkey, Poland, etc. countries contribute to the formation of the trend of development of international cooperation and activation of mobility.

Keywords: trends in education, teacher education, Bologna process, international cooperation, academic mobility, education reform, modernization, globalization.